

VEILIG & GEZOND WERKEN

Deel B: Risico-inventarisatie en -Evaluatie,
Plan van Aanpak

Natuur en Vogelwacht Rotta - 2023

Veilig en gezond werken

INHOUD DEEL A (aparte uitgave)

Intentieverklaring veilig en gezond werken

Beleid op hoofdpunten

Zorgplicht bij vrijwilligers

Arbokennis en deskundigheid

Taken preventiemedewerker

Zelf ongevallen registreren en onderzoeken

Melding ernstig ongeval verplicht

Vrijwilligersverzekering

INHOUD DEEL B

Blz.

Lijst voorkomende werkzaamheden

3

Risico-inventarisatie:

Natuurwerk Rotta

4

Algemene werkzaamheden

8

Jeugd

10

Werkplaats Trefpunt

11

Evaluatie van de risico's

12

Plan van Aanpak

13

Bijlage: Overzicht persoonlijke beschermingsmiddelen

14

Lijst voorkomende werkzaamheden

Het natuurwerk bij Rotta brengt diverse risico's op (ernstige) ongevallen en gevaren met zich mee. Andere risico's doen zich voor bij het werken in en rond het Trefpunt, vooral in de werkplaats. De overige activiteiten met kleinere risico's betreffen Rotta Jeugd, bij (veld)onderzoek en excursies. Hieronder zijn de meest voorkomende werkzaamheden uitgewerkt.

Natuurwerk Rotta: (indeling is afgeleid van VBNE/Landschappen NL¹)

- Met handgereedschap afzetten van bomen en struiken, knotten van bomen en hakhout/griend, opruimen van snoeihout
- Met kettingzaag knotten en afzetten van bomen en struiken, opruimen van takken
- Onderhoud heggen en hagen en opruimen van snoeimateriaal
- Snoeien (hoogstam)fruitbomen, leibomen en afvoeren van snoeihout
- Takkenrillen aanleggen
- Planten van bomen en struiken
- Maaien met bosmaaier of éénassige trekker
- Maaien met zeis
- Hooien en verzamelen van maaisel, aanleggen broeihopen
- Nestkasten ophangen
- Reuzenberenklauwen handmatig bestrijden

Algemene werkzaamheden (bij natuurwerk, onderzoek, waterkwaliteit, excursies)

- Werken op hoogte
- Werken langs de weg
- Werken op en langs het water
- Werken bij ongunstig weer
- Ziektes en allergieën door dieren
- Werken met onervaren vrijwilligers

Rotta Jeugd:

- Activiteiten met kinderen en jongeren 6-18 jaar

Werkplaats Trefpunt:

- Werken in de werkplaats

¹ Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren, i.s.m. Landschappen NL

Risico-inventarisatie & -evaluatie

Natuurwerk

Voor het werken met vrijwilligers in het natuurwerk bestaat een actuele, uitgebreide set risicobladen van VBNE/Landschappen NL, waarin de meest voorkomende werkzaamheden, gebruikte gereedschappen en persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) zijn beschreven. Per soort werk zijn basis- en specifieke maatregelen vermeld, die de onderkende risico's en gevaren helpen beperken. Deze set Vrijwilligers-RIE (VRIE) van VBNE/Landschappen NL sluit prima aan op het Rotta-natuurwerk en is als basis gebruikt.²

Basismaatregelen voor veilig werken gelden bij *alle* werkzaamheden in het natuurwerk:

- Vrijwilligers zijn bekwaam in de werkzaamheden, in het veld is altijd een ervaren begeleider aanwezig.
- Gereedschappen en PBM's zijn altijd goed onderhouden.
- Gereedschappen en PBM's worden op de juiste manier gebruikt.
- Vrijwilligers dragen werkhandschoenen en er is een EHBO-koffer aanwezig.
- Advies is het dragen van veiligheidsschoenen. Stevige schoenen volstaan bij incidenteel vrijwilligerswerk.
- Er zijn voldoende hulpverleners aanwezig. Advies is twee hulpverleners per groep.
- Vrijwilligers krijgen instructie en er wordt toezicht gehouden.
- Iedereen let op elkaar en helpt elkaar om veilig te werken.

Specifieke maatregelen per activiteit

Natuurwerk-activiteit	Aanbevolen specifieke maatregelen
<p>Met handgereedschap afzetten van bomen en struiken, knotten van bomen en hakhout/griend, opruimen snoeihout</p> <p><u>Risico's:</u> Verwondingen door scheurend en vallend hout. Vallen van ladder of uit de knot. Geraakt door zwiepende takken. Snijwonden door gereedschap. Struikelgevaar in het terrein. Rug- of andere klachten. Zaagsel in de ogen. Verwonding of blessure door het slepen van takken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor voldoende kennis over zagen onder spanning, scheurend hout en juiste zaagtechniek (breuklijst/valkerf). - Houd voldoende afstand tot de zager (1,5 x lengte van de boom of tak). - Zorg voor een stabiele werkpositie. - Gebruik valbescherming bij werken op hoogte. - Zorg voor goede instructie en afstemming tijdens het werk. - Zorg voor minimaal 1 veldhulpverlener of EHBO'er/BHV'er. <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Werkhandschoenen, helm bij vallend hout, stevige schoenen of laarzen met goed profiel, veiligheidsbril bij kans op zaagsel of doornen in de ogen, harnasgordel bij werken op hoogte</p>

² De volledige set risicobladen is te raadplegen op:

<https://www.zelfdoeninzh.nl/info-tips/arbo-en-veiligheid/vrijwilligers-risico-inventarisatie-en-evaluatie-vrie/>

<p>Met kettingzaag knotten en afzetten van bomen en struiken</p> <p><u>Risico's:</u> Geraakt worden door stammen en takken die plots scheuren. Geraakt door draaiende ketting. Omstanders worden geraakt door vallende boom of takken. Struikelen, niet stabiel staan. Vallende of zwiepende takken. Met losse kleding in de zaag getrokken worden. Rug- of andere klachten door fysieke belasting. Zaagsel in de ogen krijgen. Blootstaan lawaai en trillingen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg dat de zager een opleiding heeft gedaan op minimaal NKC2-niveau. - Zorg dat de werkpositie altijd stabiel is. Gebruik een positioneringssysteem als de zager in de knot staat. - Gebruik een geschikte en goed onderhouden kettingzaag. - Laat geen personen in de directe omgeving van het zagen komen. - Pas de juiste werktechniek toe. - Gebruik de juiste PBM's. - Organiseer voldoende hulpverlening. <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Veiligheidsbroek- en -schoenen met zaagbescherming, gehoor- en gelaatsbescherming, werkhandschoenen, helm, harnasgordel bij werken op hoogte</p>
<p>Onderhoud heggen en hagen en opruimen van snoeimateriaal</p> <p><u>Risico's:</u> Geraakt worden door scheurend hout of vallend hout. Letsel door vallen van de trap. Wonden door stekels. Snijwonden door handzaag of, takkenschaar. Uitglippen en struikelen. Rugklachten door verkeerd tillen of verkeerd slepen van takken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Houd voldoende afstand, minimaal 1,5 keer de taklengte. - Schat de spanning op het hout goed in. - Draag een helm bij kans op vallend hout. - Zorg voor een stabiele werkpositie. - Zorg voor een goede instructie over het gebruik van accugereedschap. Vervoer een heggenschaar altijd veilig. - Neem een goede werkhouding aan. <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Werkhandschoenen, stevige schoenen, veiligheidsbril, helm bij kans op vallend hout, zo nodig gehoorbescherming</p>
<p>Snoeien (hoogstam)fruitbomen, leibomen en afvoeren van snoeihout</p> <p><u>Risico's:</u> Letsel door vallen van ladder. Geraakt worden door scheurend of vallend hout. Snijwonden door gereedschap. Verwondingen door splijtende takken door houtspanning. Verwondingen door zwiepende takken, tijdens het vervoer van de takken. Zaagsel in de ogen. Rug- of andere klachten door fysieke belasting.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor minimaal één veldhulpverlener of EHBO/BHV-er. - Werk zoveel mogelijk vanaf de grond. - Zorg voor een stabiele werkpositie als er een ladder wordt gebruikt. - Zorg voor voldoende kennis en instructie van werken op hoogte en werken met harnasgordel en/of valbeveiliging. - Houd voldoende afstand van de werkzaamheden: minimaal 1,5 keer de taklengte. - Zorg dat vrijwilligers voldoende kennis hebben over het zagen onder spanning, scheurend hout en de juiste zaagtechniek. En dat zij over voldoende vaardigheden beschikken om de werkzaamheden uit te voeren. <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Veiligheidsschoenen of stevige schoenen met profiel, werkhandschoenen, veiligheidshelm, gelaatsbescherming of veiligheidsbril, valbeveiliging.</p>
<p>Takkenrillen aanleggen</p> <p><u>Risico's:</u> Verwonding door uitzwiepen van takken en doornen. Misslaan met de hamer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik een juiste slagtechniek en werkhouding; houd de hamer niet te hoog boven het hoofd. - Houd takken bij het wegslepen laag en let op elkaar. <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Werkhandschoenen, veiligheidsschoenen; bij incidenteel</p>

<p>Val en struikelgevaar. Splinters van palen.</p>	<p><i>vrijwilligerswerk volstaat stevig schoeisel, stevige broek en werkkleding, veiligheidsbril bij kans op doornen.</i></p>
<p>Planten van bomen en struiken</p> <p><u>Risico's:</u> Verwonding door steekgereedschap, snoeischaren of sleg/paalhamer. Struikel- en valgevaar.</p>	<p><i>- Geef instructie over het gebruik van steekgereedschap: zet het steekgereedschap op de aarde en oefen met je voet de nodige kracht uit. Steek het steekgereedschap nooit met kracht vanuit je arm direct in de grond.</i></p> <p><i>- Geef instructie over het gebruik van de paalhamer/sleg: houd de hamer niet te ver boven het hoofd.</i></p> <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> <i>Veiligheidsschoenen; bij incidenteel vrijwilligerswerk volstaan stevige schoenen, werkhandschoenen</i></p>
<p>Maaien met bosmaaier of éénassige trekker</p> <p><u>Risico's:</u> Verwonding aan benen of ogen door kleine deeltjes, die met hoge snelheid rondvliegen. Bij een verkeerde of beschadigde schermkap en/of verkeerd geslepen slagmes, neemt risico op vliegende deeltjes toe. Verwondingen door afbrekende deeltjes van het slagmes, of doordat het slagmes losraakt van het tandwielhuis door een versleten borgmoer. Bekneld raken onder de machine of tussen de machine en een vast object, struikelen, uitglijden. In aanraking komen met het draaiend maaionderdeel. Overbelasting van lichaamsdelen Blootstaan aan lawaai en trillingen of uitlaatgassen. Struikelen, uitglijden. Snijwonden aan handen en vingers tijdens onderhoud.</p>	<p><i>- Zorg dat de maaier een opleiding bosmaaier heeft gedaan op minimaal BOMA1-niveau.</i></p> <p><i>- Zorg dat de maaier een opleiding voor éénassige maaier op minimaal MM1-niveau met goed gevolg heeft afgerond. De opleiding moet iedere 3 jaar herhaald worden.</i></p> <p><i>- Gebruik geschikte en goed onderhouden apparaten.</i></p> <p><i>- Laat geen personen in de directe omgeving van het maaien komen.</i></p> <p><i>- Pas altijd de juiste werktechniek toe.</i></p> <p><i>- Controleer de werking van de noodstop van de machine.</i></p> <p><i>- Controleer of bij het inschakelen van de achteruit-aandrijving de messen automatisch worden uitgeschakeld.</i></p> <p><i>- Zorg dat omstanders minimaal 10 meter afstand houden van de machine.</i></p> <p><i>- Zorg ervoor dat de machine stabiel op en van een transportkar kan worden gereden en veilig wordt vervoerd.</i></p> <p><i>- Gebruik de juiste PBM's.</i></p> <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> <i>Veiligheidsschoenen (S3) met een verhoogde wreef, werkhandschoenen, gehoorbescherming, veiligheidsbril bij draadmaaier, gelaatsbescherming bij slagmes, werkbroek van stevig materiaal</i></p>
<p>Maaien met zeis</p> <p><u>Risico's:</u> Lyme door tekenbeten. Snijwonden tijdens het werk, m.n. tijdens strekelen/scherpen. Snijwonden tijdens losdraaien van het zeisblad met de sleutel. Verwondingen bij omstanders. Snijden aan zeis als deze niet in gebruik is of tijdens transport. Oververhitting, zonnesteek. Huidirritatie of snijwonden door</p>	<p><i>- Zorg dat de maaier een cursus Maaien met de zeis heeft gevolgd of afdoende instructie heeft gekregen.</i></p> <p><i>- Zorg dat omstanders minimaal 3 meter afstand van de maaicirkel houden.</i></p> <p><i>- Zorg voor een juist gebruik van de zeis, zowel tijdens het maaien als tijdens het vervoer van de zeis.</i></p> <p><i>- Draag een lange broek met de pijpen in de sokken en controleer op teken.</i></p> <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> <i>Handschoenen, veiligheidsschoenen of stevig schoeisel</i></p>

vegetatie. Rug- of andere lichaamsklachten.	
Hooien en verzamelen van maaisel, aanleggen broeihopen <u>Risico's:</u> Lyme door tekenbeten. Verwondingen door steken met de riek, door stoten met stelen of door op hark te gaan staan. Rug- of andere blessures. Oververhitting, zonnesteek. Struikelen.	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik een goede werkhouding en de juiste werktechniek. - Let op een juiste werkhouding. - Til niet te zwaar en til vanuit de benen. - Houd minimaal 2 meter afstand van elkaar en minimaal 1,5 keer de lengte van takken. - Zet de riek in de grond als je deze even niet gebruikt. <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Werkhandschoenen, veiligheidsschoenen of stevig schoeisel met goed profiel</p>
Nestkasten ophangen <u>Risico's:</u> Vallen van een ladder. Kans op vallende kasten. Aanrijdgevaar langs de weg. Rug- of andere blessures door vertillen aan zware kasten. Steken van wespen en hoornaars; klachten door eikenprocessierups.	<ul style="list-style-type: none"> - Werk langs de weg volgens Vrijwilligers-RIE 51 (Veilig werken langs de weg). - Zorg voor een stabiele werkpositie op een ladder. Reik niet te ver buiten de ladder. Gebruik waar nodig een valbeveiliging. - Controleer de werkplek op nesten van wespen, hoornaars en eikenprocessierupsen. <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Werkhandschoenen, veiligheidsschoenen of stevig schoeisel met goed profiel, veiligheidshesje, valbeveiliging</p>
Reuzenberenklauw handmatig bestrijden <u>Risico's:</u> 2e graads brandwonden door sap van de plant. Irritatie van de neus- en oogslimvliezen, intolerantie voor geur. Rug- of andere klachten door fysieke belasting	<ul style="list-style-type: none"> - Verwijder de plant bij voorkeur in een jong stadium. - Draag huidbedekkende kleding. - Zorg dat hulpverleners weten hoe te handelen bij een blootstelling aan plantensappen. - Zorg dat er altijd een jerrycan met schoon water aanwezig is en spoel de huid meteen als er sap op komt. <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Handschoenen, veiligheidsschoenen of stevig schoeisel met goed profiel, huidbedekkende kleding zoals lange broek en overhemd met lange mouw</p>

Algemene werkzaamheden	Aanbevolen specifieke maatregelen
<p>Werken op hoogte zoals het snoeien van hagen, het knotten van bomen en plaatsen en controleren van nestkasten.</p> <p><u>Risico's:</u> Letsel door vallen. Extra gevaar voor vallen door extreme weersomstandigheden. Personen op de grond worden geraakt door vallende voorwerpen. Rug- of andere klachten door fysieke belasting.</p>	<p>- Zorg dat de werkpositie altijd stabiel is. Kies het meest geschikte hulpmiddel met behulp van het stroomschema www.stigas.nl/agroarbo/stroomschema-werken-op-hoogte/ - Werk boven windkracht 6 niet op hoogte. Houd doorlopend weersverwachtingen in de gaten.</p> <p>- Zorg dat er zich niemand onder de werkzaamheden bevindt of in de directe omgeving ervan.</p> <p>- Zorg dat vrijwilligers die andere werkzaamheden in de omgeving uitvoeren, een instructie over de veiligheidsmaatregelen hebben gehad. Met name over voldoende afstand houden. Een deskundig persoon houdt hier toezicht op.</p> <p>- Neem een juiste werkhouding aan.</p> <p>- Wissel de werkzaamheden van het klimmen of staan op een ladder af, of beperk de werktijden.</p> <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Veiligheidsschoenen, werkhandschoenen, valbeveiliging, positioneringssysteem of klimuitrusting.</p>
<p>Werken langs de weg zoals het snoeien of knotten van bomen langs wegen en het maaien van bermen.</p> <p><u>Risico's:</u> Aanrijding door een verkeersdeelnemer tijdens het werk. Aanrijding door verkeer tijdens het plaatsen en weghalen van bebording en bebakening. Schade/ongeval door het werk aan een verkeersdeelnemer.</p>	<p>- Zorg voor een goede inventarisatie van waar het werk moet plaatsvinden, wat de tijdsduur van het werk is en wat voor soort weg het is en overleg eventueel met de wegbeheerder.</p> <p>- Zorg voor een overzichtelijke situatie voor weggebruikers, met groot werkvak en veiligheidsruimte voor vrijwilligers.</p> <p>- Vrijwilligers dragen signaalkleding.</p> <p>- Kies de juiste materialen (bebording, bebakening) die nodig zijn voor het veilig afzetten van de weg.</p> <p>- Zorg dat het plaatsen en weghalen van de materialen ook in de juiste volgorde gebeurt en blijf ook bij dit werk alert.</p> <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Veiligheidsschoenen of stevig schoeisel met goed profiel, signaalkleding</p>
<p>Werken op en langs het water zoals werken op een talud of het overvaren naar een werklocatie.</p> <p><u>Risico's:</u> Verdrinking en onderkoeling na te water raken. Uitglijden en te water raken.</p>	<p>- Beoordeel de risico's van de locatie. Denk aan alle factoren.</p> <p>- Draag een reddingsvest bij risico op verdrinking en onderkoeling.</p> <p>- Vraag of vrijwilligers kunnen zwemmen. Doe dit werk alleen met mensen die kunnen zwemmen!</p> <p>- Zorg voor een stabiele boot en blijf ook tijdens het werk ook alert op de stabiliteit: verdeel gereedschap en mensen goed over de boot.</p> <p>- Werk altijd met minimaal 2 mensen.</p> <p><u>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</u> Reddingsvest, reddingslijn</p>
<p>Werken bij ongunstig weer zoals regen, harde wind, kou of extreem warm weer</p> <p><u>Risico's:</u> Letsel door vallen van hoogte of door vallende takken. Getroffen worden door bliksem. Vallen of te water raken door</p>	<p>- Spreek vooraf af bij welke weersomstandigheden de werkdag moet worden aangepast of afgeblazen. Houd weerberichten in de gaten.</p> <p>- Stop bij onweer de werkzaamheden in open veld of op water. Schuil tijdig in een gebouw, schaftvoorziening of auto.</p> <p>- Werk boven windkracht 6 niet op hoogte en niet in de buurt van bomen of bij ander gevaar voor vallende takken of loszittende delen.</p> <p>- Pas bij gladheid de werkzaamheden aan. Zorg voor spikes en blijf weg van taluds.</p> <p>- Zorg bij koud weer voor goede kleding en een warme schaft en houd</p>

<p>gladheid bij sneeuw en ijs. Onderkoeling door koud weer. Oververhitting, zonnesteek, verbranden bij warm weer of volle zon.</p>	<p><i>lichaamsdelen droog. Pas de werkzaamheden zeker aan bij een gevoelstemperatuur minder dan -6 graden.</i> <i>- Zorg bij warm weer voor beschermende kleding, zonnebrandcrème en voldoende drinken. Pas de werkzaamheden zeker aan bij een temperatuur boven de 25 graden.</i></p> <p><u><i>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</i></u> <i>Afhankelijk van werkzaamheden en gereedschap</i></p>
<p>Ziektes & allergieën door dieren door een beet of een steek van een dier</p> <p><u>Risico's:</u> Ziekte van Lyme door een tekenbeet. Allergische reactie na insectenbeten. Ademnood door insectenbeet in de mond, neus, tong of hals. Meerdere steken door zwerm insecten. Huidirritatie door brandharen van de eikenprocessierups. Infectie door dode dieren.</p>	<p><i>- Controleer lichaam en kleding binnen 24 uur op teken en verwijder ze zo snel mogelijk. Blijf alert op klachten als koorts of een rode kring op de huid.</i> <i>- Was je handen voor het eten en drinken.</i> <i>- Gebruik een mondkapje en handschoenen bij het werken met vogelnesten en -kasten.</i> <i>- Wees alert op klachten na werken in de natuur en ga bij heftige reacties naar de huisarts.</i></p> <p><u><i>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</i></u> <i>Kleding met lange mouwen, dichte schoenen en een lange broek, werkhandschoenen</i></p>
<p>Werken met onervaren vrijwilligers, bijvoorbeeld scholieren of nieuwe deelnemers</p> <p><u>Risico's:</u> Onervaren deelnemers: onkunde over terreinomstandigheden, gereedschap, werkzaamheden. Vaste vrijwilligers nog onervaren met begeleiden van onervaren deelnemers. Grote groepen kunnen onoverzichtelijk zijn. Deelnemende kinderen geven extra risico door onervarenheid, aandachtverlies, slecht luisteren, risico op kwijt raken.</p>	<p><i>- Zorg voor passend (laag risico-)werk voor de groep onervaren deelnemers en zeker voor kinderen.</i> <i>- Geef bij het openingswoord instructie aan deelnemers over de risico's en te nemen maatregelen.</i> <i>- Maak vooraf goede afspraken met vaste vrijwilligers over de taakverdeling en supervisie tijdens de werkdag. Wijs duidelijk aan wie wanneer toezicht houdt.</i> <i>- Ouders houden de verantwoordelijkheid over hun kinderen. Geef ouders expliciet de opdracht om zelf op hun kinderen te blijven letten.</i></p> <p><u><i>Persoonlijke beschermingsmiddelen:</i></u> <i>Volgende handschoenen voor alle deelnemers, stevige schoenen. Zie ook de lijst PBM's hierboven, afhankelijk van de werkzaamheden.</i></p>

Rotta Jeugd – Activiteiten met jeugd en jongeren van 4-12 jaar

Deze doelgroep vraagt om extra maatregelen. Het belangrijkste is om ongewenst gedrag van volwassenen naar de kinderen te voorkomen. Dit kan seksueel, agressief of anderszins grensoverschrijdend gedrag zijn.

Ook de activiteiten vragen een andere aanpak. Kinderen en jongeren leren, luisteren en werken anders dan volwassenen, waardoor extra risico ontstaat. Risico's kunnen ook werkinhoudelijk zijn: kijk dan naar de Vrijwilligers-RIE voor het betreffende activiteit. Schat de risico's hoger in bij jonge (onervaren) deelnemers.

Risico's	Specifieke maatregelen
Ongewenst contact tussen volwassen begeleiders en de kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg dat begeleiders de richtlijn 'In Veilige Handen' lezen of de e-learning volgen. - We adviseren om een gedragscode op te stellen en voor de begeleiders een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan te vragen. - Laat kinderen nooit met één begeleider alleen uit zicht (vier-ogen-principe).
Zich afzonderen zonder begeleiding: verdwalen of verdrinkingsgevaar.	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg dat de groep altijd bij elkaar blijft. Maak afspraken met school en met kinderen over gevaarlijke plekken.
Onervaren deelnemers: onkunde over terreinomstandigheden, gereedschappen, werkzaamheden.	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor passend werk voor jonge en onervaren deelnemers. - Schat het risiconiveau van werkzaamheden hoger in dan bij ervaren vrijwilligers. - Maak vooraf goede afspraken met begeleiders en leerkrachten over de taakverdeling en supervisie tijdens de werkdag. Wijs duidelijk aan wie wanneer toezicht houdt. - Zorg voor voldoende hulpverleners. Wij adviseren minimaal 2 hulpverleners op een groep.
Jonge deelnemers: risico op aandachtverlies, slecht luisteren.	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor voldoende begeleiders, passend bij het leeftijd van de kinderen en het werk.
Leerkrachten en ouders zijn onervaren met begeleiden van jonge deelnemers in natuuractiviteiten.	<ul style="list-style-type: none"> - Geef een goede instructie aan kinderen en jongeren over de risico's en te nemen maatregelen. - Geef voor de start van de werkdag een briefing aan leerkrachten en begeleiders over mogelijke risico's en te nemen maatregelen.
Verwondingen door te dicht op elkaar werken.	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg dat kinderen op ruime afstand van elkaar werken.
Grote groepen kunnen onoverzichtelijk zijn.	<ul style="list-style-type: none"> - Deel de groep op in deelgroepen en verdeel de taken. Laat bij elke groep een ervaren begeleider meegaan als supervisor. Maar laat kinderen nooit met één begeleider alleen uit zicht (vier-ogen-principe).

Werkplaats Trefpunt

In de werkplaats bij het Trefpunt vinden veel verschillende werkzaamheden plaats. Voor de risico-inventarisatie hieronder is de veiligheidsinstructie 'Werken in de werkplaats' gebruikt. Deze instructie bevat uitgebreide richtlijnen voor veilig en gezond werken met diverse apparaten en installaties.³

Risico's	Specifieke maatregelen
<p>Werken met onveilige arbeidsmiddelen.</p> <p>Blootstelling aan gassen, dampen en straling.</p> <p>Blootstelling aan schadelijk geluid.</p> <p>Onvoldoende verlichting.</p> <p>Rommelige werkplek.</p> <p>Lichamelijke belasting.</p>	<p><i>Draag veiligheidsschoenen in de werkplaats.</i></p> <p><i>Gebruik gehoorbescherming en een schone veiligheidsbril wanneer noodzakelijk.</i></p> <p><i>Draag een brandvertragende overall of lasshort tijdens het lassen.</i></p> <p><i>Zorg dat de vloer vrij is van obstakels. Ruim zo veel mogelijk op.</i></p> <p><i>Controleer, voor aanvang van de werkzaamheden, de aanwezigheid en deugdelijkheid van veiligheidsvoorzieningen van de machine.</i></p> <p><i>Houdt vluchtwegen altijd vrij.</i></p> <p><i>Las en slijp niet in de nabijheid van brandgevaarlijke stoffen.</i></p> <p><i>Ga na of er een brandblusser in de buurt is als je gaat lassen, slijpen of warm stoken?</i></p> <p><i>Laat een machine buiten de werkplaats proefdraaien.</i></p> <p><i>Maak gebruik van hulpmiddelen en belast je lichaam niet onnodig zwaar.</i></p> <p><i>Til zware voorwerpen met tilhulpmiddelen of anders met twee personen.</i></p> <p><i>Sla gevaarlijke stoffen op in een daarvoor bestemde kast of ruimte. Bewaar alleen de dagvoorraad in de werkplaats.</i></p> <p><i>Voer gevaarlijke werkzaamheden alleen uit als er iemand in de buurt is.</i></p> <p><i>Zet een machine na gebruik uit en haal de sleutel uit het contact.</i></p>

³ Zie ook: <https://www.stigas.nl/agroarbo/mechanisch-loonwerk/werken-de-werkplaats/>

Evaluatie van de risico's

Voor bovenstaande activiteiten is beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's in voldoende mate worden beperkt door algemene en specifieke maatregelen. De **geel** gemarkeerde opmerkingen duiden op mogelijke punten ter verbetering.

Algemene maatregelen	Evaluatie Natuur- en Vogelwacht Rotta
Vrijwilligers zijn bekwaam in de werkzaamheden.	Vrijwilligers hebben doorgaans veel ervaring.
In het veld is altijd een ervaren begeleider aanwezig.	Voor iedere werklocatie is een coördinator aangewezen die doorgaans aanwezig is.
Gereedschappen en PBM's zijn altijd goed onderhouden.	Gereedschappen zijn prima onderhouden; De zorg voor basis-PBM's (handschoenen werkkleding en –schoeisel) ligt bij de vrijwilliger zelf. Voor specifieke PBM's is geen onderhoudsschema opgesteld.
Gereedschappen en PBM's worden op de juiste wijze gebruikt.	Gereedschappen worden juist gebruikt. Niet altijd worden aanbevolen PBM's gebruikt, zoals helm, veiligheidsbril, gehoorbescherming of valbeveiliging.
Vrijwilligers dragen werkhandschoenen en er is een EHBO-koffer aanwezig.	Klopt.
Wij adviseren het dragen van veiligheidsschoenen. Stevige schoenen volstaan bij incidenteel vrijwilligerswerk.	Elke vrijwilliger draagt veiligheidsschoenen of stevige schoenen of laarzen.
Er zijn voldoende hulpverleners aanwezig. Wij adviseren twee hulpverleners per groep.	Er zijn geen opgeleide veldhulpverleners aangewezen. Voor natuurwerk zijn geen gebiedskaarten per locatie beschikbaar.
Vrijwilligers krijgen instructie en er wordt toezicht gehouden.	Nieuwe vrijwilligers krijgen instructie in de praktijk. Coördinatoren houden toezicht.
Iedereen let op elkaar en helpt elkaar om veilig te werken. Altijd met meerdere personen, nooit alleen werken.	Groepen zijn niet te groot en vrijwilligers letten op elkaar, o.a. voldoende afstand.
Specifieke maatregelen	Evaluatie Natuur- en Vogelwacht Rotta
Vrijwilligers die met de kettingzaag of bosmaaier werken zijn opgeleid en beschikken over de juiste PBM's	Kettingzaag: zijn opgeleid en uitgerust Bosmaaier: deels opgeleid en uitgerust
Vrijwilligers werken veilig op hoogte met goedgekeurde ladders en trappen.	Jaarlijkse keuring van ladders en trappen is niet geregeld.
Bij werken langs de weg is bebording aanwezig en dragen alle vrijwilligers signaalkleding.	Waarschuwborden zijn aanwezig. Signaalkleding wordt niet gedragen.
Bij werken op het water zijn voldoende reddingsvesten en is een reddingslijn aanwezig.	Reddingsvesten en reddingslijn ontbreken
Begeleiders van jeugd beschikken over een Verklaring Omtrent Gedrag	Klopt.

Plan van aanpak

Uit bovenstaande evaluatie van de risico-inventarisatie komen enkele beperkingen naar voren. De volgende maatregelen zullen bijdragen aan veiliger en gezonder werken.

1. Persoonlijke beschermingsmiddelen: Vrijwilligers schaffen algemene PBM's (werkhandschoenen, werkkleding en stevige of veiligheidsschoenen) in eigen beheer aan. De vereniging stelt de volgende specifieke PBM's aan vrijwilligers in het natuurwerk en in de werkplaats ter beschikking:

- a. kunststof veiligheidsbril, per vrijwilliger 1x per jaar en na vermissing of beschadiging;
- b. veiligheidshesje, per vrijwilliger 1x per 3 jaar en na vermissing of beschadiging;
- c. kunststof veiligheidshelm, per vrijwilliger 1x per 3-5 jaar (afhankelijk van materiaal);
- d. gehoorbescherming, 25 stuks voor werken in de nabijheid van lawaai
- e. klimharnas of valbeveiliging, 2 stuks voor werken op hoogte
- f. veiligheidsuitrusting bosmaaier: 3 extra sets voor werken met bosmaaier
- g. reddingsvesten en reddingslijn: 5 vesten en 2 lijnen voor werken op het water

2. Onderhoud persoonlijke beschermingsmiddelen: Vrijwilligers onderhouden de eigen algemene PBM's. Voor onderhoud en eventuele keuring van specifieke PBM's wordt een onderhoudsschema vastgesteld.

3. Opgeleide veldhulpverleners: Na inventarisatie van belangstelling onder vrijwilligers wordt de gelegenheid geboden een basisopleiding eerste hulp c.q. veldhulpverlening te volgen. De kosten van de basisopleiding en eventuele herhalingstrainingen zijn voor de vereniging.

4. Gebiedskaarten per locatie: Coördinatoren van het natuurwerk krijgen per werklocatie een gebiedskaart ter beschikking met aanrijroutes voor hulpverleners en adressen van nabije huisartsenposten.

5. Opleiding bosmaaier: Gebruik van een bosmaaier is enkel toegestaan door aangewezen en opgeleide vrijwilligers. Een basisopleiding (BOMA1) wordt voor deze vrijwilligers georganiseerd.

6. Jaarlijkse keuring van ladders en trappen: Een periodieke keuring door eigen deskundigen plaatsvinden mits een goede administratie van uitgevoerde keuringen en de bevindingen wordt bijgehouden. Richtlijnen voor de inspectie en vereiste middelen worden nader vastgesteld.

7. Een financiële begroting ter realisatie van bovenstaande maatregelen wordt behandeld bij de besluitvorming in het bestuur.

Bijlage: Overzicht persoonlijke beschermingsmiddelen

Hieronder is een overzicht van persoonlijke beschermingsmiddelen te gebruiken bij werkzaamheden voor natuurwerk. De minimale persoonlijke standaarduitrusting is stevige werkschoenen en huidbedekkende kleding met bij voorkeur lange broek en lange mouwen.

Natuurwerk-activiteit	Veiligheidsschoenen	Veiligheidsbroek	Werkhandschoenen	Veiligheidshelm	Veiligheidsbril	Gelaatsscherm	Gehoorbescherming	Veiligheidsgordel / Klim/zitgordel	Zwemvest en reddingslijn	Signaalkleding/hesje
Afzetten van bomen en struiken tot Ø 25 cm, knotten van bomen en hakhout/griend (handgereedschap)	A		V	A	A			H		
Knotten en afzetten van bomen en struiken tot Ø 15 cm (kettingzaag)	V	V	V	V		V	V	H		
Onderhoud heggen/hagen (handgereedschap/accu)	A		V	A	A		A			
Snoeien (hoogstam)fruitbomen	V		V	A	A			H		
Takkenrillen aanleggen	A		A		A					
Planten van bomen en struiken	A		A							
Maaien met bosmaaier of éénassige trekker	V	A	V			V				
Maaien met zeis	A		V							
Hooien en verzamelen van maaisel, aanleggen broeihopen	A		A							
Nestkasten ophangen	A		V					H		
Reuzenberenklauw handmatig bestrijden	A		V							
Algemene werkzaamheden										
Werken op hoogte	V		V					H		
Werken langs de weg	A									V
Werken op en langs het water									V	
Werken bij ongunstig weer										
Ziektes & allergieën door dieren	A		A							

Legenda:

A = aanbevolen (bij gevaar van vallende voorwerpen is een veiligheidshelm verplicht)

H = bij werken op hoogte

V = verplicht